

Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemler-I

Dr. Öğr. Üyesi Engin SARI

3. Hafta

Pozitivist Bilim Anlayışına Giriş

Pozitivizm

- Toplumsal teoride (Auguste Comte 1798-1850)
 - Aydınlanmanın rasyonel toplum ideali, üç hal yasası, teolojik-metafizik-bilimsel
 - doğa ve sosyal bilimlerin tekliği
 - yasa anlayışı
- Bilgi kuramında
 - pozitivizme göre bilgi, nesnel gerçekliğin insan zihni tarafından kavranmasıdır.

Pozitivizm

- Şikago Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Binası cephesindeki kitabede bir yazı
- “Eğer ölçemiyorsanız bilginiz eksik ve yetersiz demektir” (Kuhn, 1961: 161)

Teori: gözlenen olguları, fenomenleri ve olayları değerlendirmek ve açıklamak amacıyla olan varsayımlar

- Dünya görüşü: Belli değerleri ve öze ilişkin önermeleri içerir
- Bilgi teorisi: bilginin nasıl edinileceği ve dünya hakkında erişmeyi umabileceğimiz bilgi türünün ne olduğu
- Yöntembilim: araştırmada kullanılacak yöntemlere ilişkin kurallar. Örneğin hipotetik-tümdengelim (Glucksmann, 1979)

Pozitivizm

- Pozitivizme göre bilim:
- “Bilimsel bilgi doğrulanmış bilgidir. Bilimsel teoriler bir kısım titiz yöntemlerle gözlem ve deneyle elde edilen, deney olgularından çıkarılırlar. Bilim, görebildiğimiz, işitebildiğimiz, dokunabildiğimiz şeyler üzerine bina edilir. Bilimde şahsi fikirlerin ve tercihlerin, spekülatif tasarrufların yeri yoktur. Bilim nesneldir. Bilimsel bilgi, nesnel olarak doğrulandığı için güvenilir bilgidir” (Chalmers, 1994: 31).

Pozitivizmin bilgi kuramı

- Özne-nesne ayırımına dayanır
- Özne dışında nesnel bir gerçeklik vardır
- “Pastanın kanıtı onu yemektir” dış dünya hakkındaki savların bilgi olması, deneyimle sınanmasına bağlıdır.
- Bilginin edinimi hakkında empirik ancak pozitivizm empirizmden daha fazlasıdır çünkü betimleme ile yetinmez, kestirim sağlayacak genellemelere varmayı hedefler, bilimsel bilgi için.
- Bilimsel bilginin bir başka temel ölçütü, bilgiyi dile getiren önermenin olgusal olarak sınanabilmesidir.
- Örneğin “saat kırık” - “kırık saatler güzel görünür”

Pozitivist Bilim Anlayışı

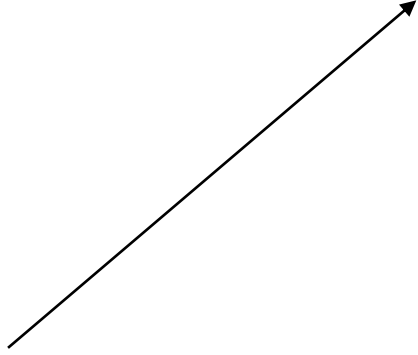
- Bilim, dış dünyaya ilişkin kestirimci (tahmin) ve açıklayıcı bilgi elde etme işidir. Bunun için dış dünyada bulunan düzenli ilişkileri ifade eden genel önermelerden oluşan teoriler inşa etmek gerekir.
- Gözlem-Teori-Açıklama ve Kestirim

Pozitivizm

Yasalar ve Teoriler

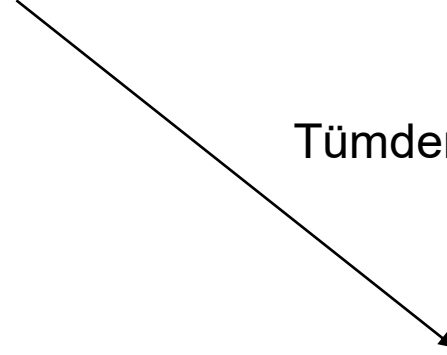
Tümevarım

Gözlemle edinilen olgular

Tümdengelim

Tahmin ve açıklamalar

Pozitivizmde bilimsel bilgiye ulaşmanın yolu

- 1. inceleme konusunda gözlem-deney
- 2. gözlemlerin birikmesiyle genellemelere
- 3. tümevarımla ulaşılan genellemelerden, tümdengelimle varsayımlar üretilir
- 4. varsayımlar gözlem ve deneyle sınılanır
- 5. doğrulanan varsayımlar genel geçer yasa niteliği kazanır.
- 6. doğrulanan genellemeler sistemleştirilerek açıklayıcı teoriye ulaşılır

Pozitivizmde bilimsel bilginin amacı

- Bilimin amacı açıklamak (kestirim sağlayan genellemeler)
- İnsanın kendi dışındaki nesnel gerçeklik alanını denetleyebilme olanağını sağlamak

- Açıklamak: düzenlilikleri göstermek, bu sayede kestirimde bulunmak
- Düzenlilikleri ifade eden önermeler, mantıksal bir zorunluluğu göstermez. Önermeler gözlem ve deney araçlarıyla nesnel olarak oluşturulurlar, mantıksal ve akli çıkarımlarla değil...

Pozitivist bilim kuramı

- Gözlem ve deney bilginin tek kaynağıdır. Gözlem ve deneye dayalı bilim, gözlenen olgunun arkasındaki gerçeğin, özlerin, mekanizmaların bilgisini vermek bilimin görevi değildir. Çünkü doğada zorunlu bağlantılar, nedensellikler yoktur, düzenlilikler vardır ve bilim bu düzenliliklerin bilgisini üretmelidir.

Pozitivizmin unsurları

- Pozitivizmde yasalar, zorunlu olmayan ilişkileri ifade ederler. Bunların doğruluk ya da yanlışları sadece empirik gözlemle bilinebilir.
- Pozitivistler doğal zorunluluğu reddederler.

Pozitivist bilim

- Denetleme-egemenlik-kendi ihtiyaçlarına göre dönüştürme

pozitivizm

- Auguste Comte “öngörmek için bilgi, iktidar için öngörmek” (savoir pour prévoir, prévoir pour pouvoir)
- Bilimin tekliği...doğa-toplum, yöntembilim farkı yaratmaz

Giddens'a göre Pozitivizm

- 1- gerçeklik duyu algılarından oluşur (fenomanizm)
- 2- felsefe- bilim ayrımı
- 3- olgu – değer ikiliği (moral hedefler, ahlaki standartlardan bağımsızlık)
- 4- bilimin tekliği (doğa bilimleri – sosyal bilimler ayrımsızlığı)

Kaynak:

Giddens, A. (1997). "Pozitivizm ve Eleştiriciler". Çev. Levent Köker. Mete Tunçay ve Aydın Uğur (Yayına Hazırlayan). Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi. İstanbul: Ayraç. Ss. 243-290.